

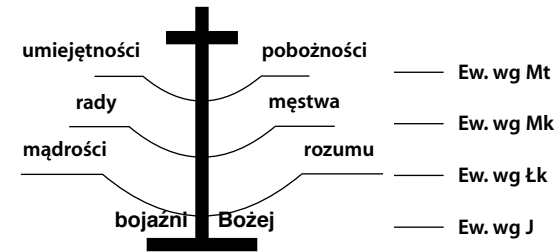
Duch Święty przenika zarówno człowieczeństwo Jezusa jak i Maryji. Tak jak gołębicą, która ma dwa skrzydła. Te Osoby są ze sobą nierozdzielnie związane tak jak różdżka z pnia Jessego (Maryja) i odrośl z jego korzenia (Jezus). Jesse był ojcem Dawida. Maryja pochodziła z rodu Dawida.

W tłumaczeniu Wulgaty (łacińskie tłumaczenie Pisma Świętego) a wcześniej Septuaginty (greckie tłumaczenie Starego Testamentu) są dwa rzeczowniki: pobożność (pietas) i bojaźń Boża (timor Domini). Tak więc mamy 7 darów Ducha św.

Siedem przypowieści w rozdziale 13. nie zostało wygłoszonych od razu. Autor natchniony Duchem Świętym ułożył je w formie świecznika. Dary Ducha Świętego są względem siebie komplementarne w parach. Dar umiejętności współpracuje z darem pobożności a dar rady z darem męstwa. Także dar mądrości idzie w parze z darem rozumu. Wszystkie dary przenika bojaźń Boża, która nie jest lękiem przed Bogiem ale pietyzmem, aby nie utracić w sobie życia Bożego - stanu łaski.

Dary Ducha Świętego są w Ks. Zachariasza nazwane lampami oliwnymi, które są oczami Boga: Siedem owych [lamp] to oczy Pana, które przypatrują się całej ziemi» (Za 4, 10b). Również Apokalipsa św. Jana używa tego porównania: „A z tronu wychodzą błyskawice i glosy, i gromy, i plonie przed tronem siedem lamp ognistych, które są siedmiu Duchami Boga.“ (Ap 4,5).

Chrześcijanin (człowiek+Duch Święty) dzięki obdarowaniu darami Ducha Świętego, inaczej postrzega rzeczywistość tego świata. Patrzy na świat oczami Boga, który uzdalnia go do takiego przeżywania życia na ziemi, aby dla innych być światłem i solą. (mw)

Izajasz 11, 1-3:

I wyrosnie różdżka z pnia Jessego, wypuści się odrośl z jego korzeni. I spocznie na niej Duch Pański, duch mądrości i rozumu, duch rady i męstwa, duch wiedzy i bojaźni Pańskiej (pietas). Upodoba sobie w bojaźni Pańskiej (Timor Domini).

Dar Mądrości. Mądry jest tylko Bóg. Za mądrością Boga idzie Jego wszechmoc. Mamy być glebą bez programu na własne, udane życie. Dar Mądrości pozwala wyeliminować z naszego życia to, co jest w nim głupotą. Być mądrym to być glebą dla Słowa-Ziarna. Prawdziwa Mądrość jest w ziarnie a nie w glebie. Aby być mądrym, trzeba zrezygnować ze swoich ludzkich planów i zaakceptować plany Boga w Ziarnie Jego Słowa. Dar Mądrości uruchamia w nas największą władzę poznawczą - Miłość. Wg Pisma Świętego tylko Maryja była do końca czystą glebą. Mądrość chrześcijanina polega na odkryciu własnej głupoty i przyjęciu mądrości Bożej. Ziarno znajdując glebę, jednoczy się z nią tak jak Bóg jednoczy się z człowiekiem. Z ziarna w glebie rodzi się ktoś, z którego powstaje chleb - pokarm dla świata. (mw)

Jezus podkreśla, że tłumy nie rozumieją Jego słów, dlatego musi się spełnić zapowiedź proroka Izajasza. Uczniowie rozumieją, bo pytają, a Jezus im wyjaśnia. Trzeba mieć odwagę pytać, gdy się nie rozumie. Uczeń Jezusa to ten, który zna Dobrą Nowinę, aby mógł ją głosić. Zna nowe i stare: Nowy i Stary Testament. Konieczna jest znajomość Starego Testamentu: „który ze swego skarbcza wydobywa rzeczy nowe i stare“ (Mt 13,52b)

ani swym sercem nie rozumieli - to nie jest działanie Boga, ale stwierdzenie faktu o wnętrzu człowieka. Poznanie Boga jest funkcją woli człowieka. Trzeba chcieć Go poznać.

Wielu proroków i sprawiedliwych pragnęło ujrzeć to - uczniowie Jezusa otrzymali przywilej życia i słuchania w czasie życia Jezusa, jednak „komu wiele dano, od tego wiele wymagać się będzie.“ (Łk 12,48).

NAUCZANIE W PRZYPOWIEŚCIACH

Przypowieść o siewcy

13 ¹Owego dnia Jezus wyszedł z domu i usiadł nad jeziorem. ²Wnet zebrały się koło Niego tłumy tak wielkie, że wszedł do łodzi i usiadł, a cały lud stał na brzegu. ³I mówił im wiele w przypowieściach tymi słowami: «Oto siewca wyszedł siał. ⁴A gdy siał, niektóre [ziarna] padły na drogę, nadleciały ptaki i wydziobały je. ⁵Inne padły na miejsca skaliste, gdzie niewiele miały ziemi; i wnet powschodziły, bo gleba nie była głęboka. ⁶Lecz gdy słońce wzeszło, przypaliły się i uschły, bo nie miały korzenia. ⁷Inne znowu padły między ciernie, a ciernie wybujały i zagłuszyły je. ⁸Inne w końcu padły na ziemię żyzną i plon wydały, jedno stokrotnie, drugie sześćdziesięciokrotnie, a inne trzydziestokrotnie. ⁹Kto ma uszy, niechaj słucha!».

Cel przypowieści

¹⁰Przystąpili do Niego uczniowie i zapytali: «Dlaczego w przypowieściach mówisz do nich?» ¹¹On im odpowiedział: «Wam dano poznać tajemnice królestwa niebieskiego, im zaś nie dano. ¹²Bo kto ma, temu będzie dodane, i nadmiar mieć będzie; kto zaś nie ma, temu zabiorą również to, co ma. ¹³Dlatego mówię do nich w przypowieściach, że otwartymi oczami nie widzą i otwartymi uszami nie słyszą ani nie rozumieją. ¹⁴Tak spełnia się na nich przepowiednia Izajasza:

*Słuchać będziecie, a nie zrozumiecie,
patrzeć będziecie, a nie zobaczycie.*

¹⁵*Bo stwardniało serce tego ludu,
ich uszy stepiały i oczy swe zamknęli,
żeby oczami nie widzieli ani uszami nie słyszeli,
ani swym sercem nie rozumieli: i nie nawrócili się, abym ich uzdrowił.*

¹⁶Lecz szczęśliwe oczy wasze, że widzą, i uszy wasze, że słyszą. ¹⁷Bo zaprawdę, powiadam wam: Wielu proroków i sprawiedliwych pragnęło ujrzeć to, na co wy patrzycie, a nie ujrzeli; i usłyszeć to, co wy słyszycie, a nie usłyszeli.

Wyjaśnienie przypowieści o siewcy

¹⁸Wy zatem posłuchajcie przypowieści o siewcy! ¹⁹Do każdego, kto słucha słowa o królestwie, a nie rozumie go, przychodzi Zły i porywa to, co zasiane jest w jego sercu. Takiego człowieka oznacza ziarno posiane na drodze. ²⁰Posiane na miejsce skaliste oznacza tego, kto słucha słowa i natychmiast z radością je przyjmuje; ²¹ale nie ma w sobie korzenia, lecz jest niestały. Gdy przyjdzie ucisk lub prześladowanie z powodu słowa, zaraz się załamuje. ²²Posiane między ciernie oznacza tego, kto słucha słowa, lecz troski doczesne i ułuda bogactwa zagłuszają słowo, tak że zostaje bezowocne. ²³Posiane w końcu na ziemię żyzną oznacza tego, kto słucha słowa i rozumie je. On też wydaje plon: jeden stokrotny, drugi sześćdziesięciokrotny, inny trzydziestokrotny».

Przypowieść o chwacie

²⁴Inną przypowieść im przedłożył: «Królestwo niebieskie podobne jest do człowieka, który posiał dobre nasienie na swej roli. ²⁵Lecz gdy ludzie spali, przyszedł jego nieprzyjaciel, nasiał chwastu między pszenicę i odszedł. ²⁶A gdy zboże wyrosło i wypuściło kłosa, wtedy pojawił się i chwast. ²⁷Śludzy gospodarza przyszli i zapytali go: „Panie, czy nie posiałeś dobrego nasienia na swej roli? Skąd więc wziął się na niej chwast?” ²⁸Odpowiedział im: „Nieprzyjazny człowiek to sprawił”. Rzekli mu śludzy: „Chcesz więc, żebyśmy poszli i zbrali go?” ²⁹A on im odrzekł: „Nie, byłbyście zbierając chwast nie wyrwali razem z nim i pszenicy. ³⁰Pozwólcie obojgu rósć aż do żniwa; a w czasie żniwa powiem żęćcom: Zbierzcie najpierw chwast i powiążcie go w snopki na spalenie; pszenicę zaś zwieźcie do mego spichlerza”».

droga - utarte stereotypy myślenia, schematy, tradycja, brak otwarcia się na plany Boga
skała - egoizm, lęk przed Bogiem i Jego słowem, które może zmienić nasze życie
chwasty - ludzka gorliwość np. w tępieniu zła wg własnego osądu, nasze bożki, wszystko, co zagłusza wiarę.

ptaki - symbolizują w Biblii istoty duchowe - dobre i złe. Tutaj jest to aluzja do szatana, który czyha, aby wyrwać z naszego serca ziarno Słowa Bożego. Często czyni to poprzez lęk do Ksiąg Natchnionych lub poprzez lenistwo w jego poznawaniu (-> Ap.2,1-7 List do Kościoła w Efezie).

gleba - dar z siebie dla Słowa Bożego. Postawa gleby to gotowość rezygnacji z własnych planów i przyjęcia planów Boga. Życie jest w ziarnie a nie w glebie.

kto ma, temu będzie dodane - kto ma wiarę, będzie mu dodane i jego wiara wzrośnie. Każdy, kto współpracuje z łaską, otrzymuje jeszcze więcej. Obfituje.

kto zaś nie ma, temu zabiorą również to, co ma - kto nie ma wiary, ale ma tylko religię, straci i to co wydaje mu się, że ma. Straci pozory wiary.

Lk 8,11 - Ziarnem jest słowo Boże. Jesteśmy mądrzy, gdy nie lekceważymy Ksiąg Natchnionych, bo one są ziarnem Słowa. Pismo Święte i wnętrze człowieka są tak dla siebie stworzone jak ziarno i gleba. Gleba trwa w ciszy czekając na ziarno Słowa Bożego. (mw)

przypowieść o chwacie - Dar Rady. Dzięki niemu mamy zdolność idealnego wykorzystania czasu i wewnętrzne światło, aby robić to, czego ode mnie oczekuje Duch Święty, jak przeżyć każdy dzień w świecie niezabawionym. Świat wsiewa on w nas „życie” (chwast), z którym Bóg się nie utożsamia.

nieprzyjaciel, nasiał chwastu - Jezus nawiązuje do praktyki tamtych czasów, gdy rolnikowi wsiewano chwast - tutaj życie, która była trująca. Robiono to najczęściej z zawiści albo chęci skompromitowania kogoś (potwierdzają to m.in. odkrycia z Qumran). Praktyka jeszcze do nie tak dawna znana na terenach Palestyny, była surowo karana.

Dar rady mówi, jak naszemu życiu nadać najwyższą wartość. Kiedy pszenica i życie (chwast bardzo podobny do zboża) wzrastały, nie można ich było odróżnić. Dopiero, gdy pszenica dojrzała, ujawniał się chwast. Ich korzenie były połączone tak, że wrywając chwast usunęło by się również pszenicę. Dar rady współpracuje z darem męstwa: aby pójść za darem rady, potrzebny jest dar męstwa.

„Chcesz więc, żebyśmy poszli i zbrali go?” - typ niedobrej gorliwości w tępieniu zła. Sąd nad złymi pozostaw Bogu i Jego kompetencji. Krzyż jest szczytem współistnienia dobra i zła. Jest to odpowiedź na pytanie, jaką postawę przyjąć w stosunku do zła. Jezus przychodząc na ten świat zakwestionował samodzielne wymierzanie sprawiedliwości. Nie mamy do tego prawa, bo sami jesteśmy niesprawiedliwi. Jesteśmy bardzo gorliwi w tropieniu zła i wrywaniu chwastów u innych. Gdyby Bóg tak postępował, nie było by ani św. Pawła ani apostołów. Jesteśmy codziennie na nowo rodzeni w miłosierdziu Bożym.

Kto ma uszy, niechaj słucha! - potraktuj to, co mówię, poważnie! Idiom. (mw)

Przypowieść o ziarnku gorczycy i o zaczynie

³¹Inną przypowieść im przedłożył: «Królestwo niebieskie podobne jest do ziarnka gorczycy, które ktoś wziął i posiał na swej roli. ³²Jest ono najmniejsze ze wszystkich nasion, lecz gdy wyrośnie, jest większe od innych jarzyn i staje się drzewem, tak że ptaki przylatują z powietrza i gnieźdzą się na jego gałęziach».

³³Powiedział im inną przypowieść: «Królestwo niebieskie podobne jest do zaczynu, który pewna kobieta wzięła i włożyła w trzy miary mąki, aż się wszystko zakwasiło».

³⁴To wszystko mówił Jezus tłumom w przypowieściach, a bez przypowieści nic im nie mówił. ³⁵Tak miało się spełnić słowo Proroka:

*Otworzę usta w przypowieściach,
wypowiem rzeczy ukryte od założenia świata.*

Wyjaśnienie przypowieści o chwaście

³⁶Wtedy odprawił tłumy i wrócił do domu. Tam przystąpili do Niego uczniowie i prosili Go: «Wyjaśnij nam przypowieść o chwaście!» ³⁷On odpowiedział: «Tym, który siewie dobre nasienie, jest Syn Człowieczy. ³⁸Rollą jest świat, dobrym nasieniem są synowie królestwa, chwastem zaś synowie Złego. ³⁹Nieprzyjacielem, który posiał chwast, jest diabeł; żniwem jest koniec świata, a żeńcami są aniołowie. ⁴⁰Jak więc zbiera się chwast i spala ogniem, tak będzie przy końcu świata. ⁴¹Syn Człowieczy posle aniołów swoich: ci zbiorą z Jego królestwa wszystkie zgorszenia i tych, którzy dopuszczają się nieprawości, ⁴²i wrzucą ich w piec rozpalony; tam będzie płacz i zgrzytanie zębów. ⁴³Wtedy sprawiedliwi jaśnieć będą jak słońce w królestwie Ojca swego. Kto ma uszy, niechaj słucha!»

przypowieść o ziarnku gorczycy - Dar Umiejętności - uzdalnia nas do trafnego odczytywania i wykorzystania naszego powołania - naszej misji i posłannictwa. Dar wiedzy i inteligencji. **Ziarenko gorczycy** jest symbolem pokory. Jezus na krzyżu w oczach swoich wrogów jest przegrany, skończony. Obumrze, ale po trzech dniach stanie się dla wszystkich **Drzewem Życia** - źródłem miodu miłosierdzia. Ci, w których zasiane zostanie ziarenko gorczycy (miłość, łagodność, pokora, przebaczenie), stają się dla innych schronieniem. Drzewo gorczycy jest przeciwstawieniem dębów, cedrów - w języku proroków - symbolu imperiów.

Dar Umiejętności współpracuje z Darem Pobożności, gdyż naszą misją jest przesłanie dla innych ludzi. Dar Pobożności mówi nam, co mamy im przekazać. (mw)

Przypowieść o zaczynie - Dar Bojaźni Bożej. W Palestynie chleb pieczono codziennie. Zakwaszono go z fragmentu ciasta z poprzedniego dnia, które w tamtym klimacie szybko fermentowało.

Bojaźń Boża to pietyzm w sprawach Ojca. Z niego wyrastają wszystkie inne dary. **Kobietą**, która zaczyna ciasto jest Maryja - Nowa Sara, która w każdym z nas rodzi Nowego Izaaka (Rdz 18,6). Poprzez to, że Sara nie mogła mieć potomstwa, była cierpiąca (ukrzyżowana). Maryja dzięki mocy Ducha Świętego rodzi Nowego Izaaka. Ona to do **trzech miar mąki** - wkłada kwas (**zaczyn**), aby uzyskać chleb - pokarm dla świata głodnego Boga. Mąka jest symbolem zniszczonego Słowa Bożego, które nie ma takiego życia jakie jest w ziarnie. Przed grzechem była ziarnem mającym w sobie plan życia Boga. Człowiek po grzechu jest również zdeintegrowany.

Trzy miary mąki - bardzo duża ilość ok. 100 kg. Słowo Boże niszczone było i jest w czasie trzech epok historii zbawienia. Żyje w nas kwas - zaczyn miłości z krzyża. Jedyne tekst w Biblii, w którym kwas ma znaczenie pozytywne.

Mąka jest symbolem dramatu niezrozumienia Słowa Bożego w Kościele. (mw)

kwas - Jezus przynosi bojaźń Boga, aby dać ludziom dziedzictwo Ojca. Kwas ginie w mące i wypalony ogniem historii stać się chlebem dla ludzkości - Eucharystią. Maryja współtworzy Eucharystię. Kwas do zaczynu zaczęła wkładać od momentu „fiat”. Tak jak dała człowieczeństwo Synowi Bożemu tak nam daje człowieczeństwo w Bogu. Rodzi nas do życia w Bogu o ile się Jej oddajemy.

Rollą Maryi i Jej niepokalenego poczęcia jest uwolnienie nas od lęku oddania się Bogu. Ona chce w nas nadal rodzić Chrystusa. Uzdalnia nas do tego, abyśmy tak jak Jezus mogli umierać za zbawienie świata. W darze bojaźni Bożej kryją się i przenikają dwie osoby: Maryja - różdżka z pnia Jessego oraz Jezus - odrośl z jego korzenia. (mw)

Wyjaśnienie przypowieści o chwaście to w zasadzie nowa przypowieść, w której przesuwają się akcenty. Nie ma mowy o nieprzyjacielu, ale nacisk na to, co się stanie w dzień sądu. Nasionem nie jest już Słowo Boże, ale synowie królestwa. (dp)

Przypowieść o skarbie i perle

⁴⁴Królestwo niebieskie podobne jest do skarbu ukrytego w roli. Znalazł go pewien człowiek i ukrył ponownie. Uradowany poszedł, sprzedał wszystko, co miał, i kupił tę rolę. ⁴⁵Dalej, podobne jest królestwo niebieskie do kupca, poszukującego pięknych pereł. ⁴⁶Gdy znalazł jedną drogocenną perłę, poszedł, sprzedał wszystko, co miał, i kupił ją.

Przypowieść o sieci

⁴⁷Dalej, podobne jest królestwo niebieskie do sieci, zarzuconej w morze i zagarniającej ryby wszelkiego rodzaju. ⁴⁸Gdy się napełniła, wyciągnęli ją na brzeg i usiadłszy, dobre zebrali w naczynia, a złe odrzucili. ⁴⁹Tak będzie przy końcu świata: wyjdą aniołowie, wyłączą złych spośród sprawiedliwych ⁵⁰i wrzucą w piec rozpalony; tam będzie płacz i zgrzytanie zębów. ⁵¹Zrozumieliście to wszystko?» Odpowiedzieli Mu: «Tak jest». ⁵²A On rzekł do nich: «Dlatego każdy uczony w Piśmie, który stał się uczniem królestwa niebieskiego, podobny jest do ojca rodziny, który ze swego skarbcza wydobywa rzeczy nowe i stare».

Jezus w Nazarecie

⁵³Gdy Jezus dokończył tych przypowieści, oddalił się stamtąd. ⁵⁴Przyszedłszy do swego miasta rodzinnego, nauczał ich w synagodze, tak że byli zdumieni i pytali: «Skąd u Niego ta mądrość i cuda? ⁵⁵Czyż nie jest On synem cieśli? Czy Jego Matce nie jest na imię Mariam, a Jego braciom Jakub, Józef, Szymon i Juda? ⁵⁶Także Jego siostry czy nie żyją wszystkie u nas? Skądże więc ma to wszystko?» ⁵⁷I powątpiewali o Nim. A Jezus rzekł do nich: «Tylko w swojej ojczyźnie i w swoim domu może być prorok lekceważony». ⁵⁸I niewiele zdziałał tam cudów, z powodu ich niedowiarstwa.

Przypowieść o skarbie - w czasach zawieruch wojennych często kosztowności zakopywano w ziemi. **sprzedał wszystko, co miał** - królestwo niebieskie warte jest każdej wartości i ceny. **kupił tę rolę** - zgodnie z prawem rzymskim i żydowskim wolno było wykupić ziemię stając się tym samym właścicielem skarbu. **Dar Pobożności** to przeżywanie Boga jako Ojca. Jezus jako Syn Boży w każdym z nas złożył skarb miłości Ojca. **Sprzedał na Golgocie w krzyżu wszystko, co miał, aby nas wykupić.** **Dar Pobożności** to umiłowanie miłością Ojca siebie i każdego człowieka. **Miłość Boga bez miłości drugiego człowieka jest dewocją, a miłość człowieka bez miłości Boga prowadzi do wypaczeń takich jak np. komunizm.** **Obie tablice dekalogu są ważne.** Człowiek bez daru pobożności tylko ukorzenia się na tym świecie (zakopuje się w ziemi) nie czerpiąc życia z Boga-Ojca. **Każdy człowiek obok nas jest testem naszej pobożności, gdyż Bóg utożsamia się z każdym człowiekiem.** (mw)

Przypowieść o perle - Dar Męstwa. **Uzdalnia nas do przyjęcia krzyża - cierpienia w naszej codzienności, do takiej akceptacji naszej historii, aby uczynić z nas perłę.** **W czasach Jezusa perły były cenniejsze od złota.** **Perła jest zastygłym bólem, jakby krzyżem w swojej istocie.** **Ciało obce w małży wywoływało ból, co powodowało wydzielanie masy perłowej, która łagodziła wszystkie kany ziarenka i otulała je tak, że powstawała perła - cud piękna.** **Być świętym to akceptować historię i czynić z niej perłę.** **Dar Męstwa** pozwala na taką asymilację zła, że zamiast smrodu egoizmu i agresywnej odpowiedzi, wydzielamy masę perłową. **Nigdzie w Piśmie Świętym nie mamy obietnicy, że Jezus zbawi naszą zewnętrzną historię i usunie wszystkich naszych wrogów.** **Dar Męstwa uczy nas, że nie ważne jest to, co nas w życiu spotyka, ale to, co z tym robimy.**

Przypowieść o sieci - Dar Rozumu. **Jest dawany nam po to, aby przeświecić świat naszych złych emocji: pychy i nienawiści.** **Ma on wyciszyć w nas morze naszych złych emocji.** **Nasza miłość ma być rozumna a nie tylko uczuciowa.** **Księgi Natchnione niczym sieci mają wydobyć nas z chaosu (morza) tego świata. Bez sieci nie ma połowu ryb.**

Golgota to szczyt braku Daru Rozumu ze strony wrogów Jezusa. Po stronie Jezusa to szczyt panowania Miłości. **Egoizm i pycha to niebezpieczne emocje rodzące cierpienia, z którymi powinniśmy sobie radzić wsparci Darem Rozumu.** **Z Darem Rozumu współpracuje Dar Mądrości.** (mw)

a Jego braciom Jakub, Józef, Szymon i Juda - greckie adelfoi to słowo często tłumaczone jako „bracia”, jednak w kulturowym sensie mogło ono oznaczać nie tylko rodzonych braci, ale także kuzynów i dalszą rodzinę. **Do dziś na Bliskim Wschodzie słowem „brat” lub „siostra” określa nie również dalszych członków rodziny, których my nazywamy kuzynami.** **Tak samo pierwsi chrześcijanie zwali siebie nawzajem.**

Także Jego siostry - greckie adelfai (l. mn. od adelfe) – słowo często tłumaczone jako „siostry”, jednak w kulturze bliskowschodniej obejmowało wszelkiego rodzaju kuzynki. **Także kobiety z jednego szczepu lub narodu nazywały siebie adelfai.**

I powątpiewali o Nim - dosłownie: byli zgorszeni (gr. eskandalizonto). Jezus często łamał dotychczasowe zwyczaje religijne myślenia Żydów i obalał fałszywy obraz Boga, jaki nosili w swoim sercu.

I niewiele zdziałał tam cudów, z powodu ich niedowiarstwa - dost. „nie uczynił tam dzieł mocy przez ich niewiarę”. Jezus nigdy nie dokonywał cudów aby komuś zaimponować albo go zadziwić. **Działał z mocą tam, gdzie widział potrzebę i serce skłonne zaufać Mu albo dla potwierdzenia głoszonej nauki.** **Nie czynił cudów także wtedy, gdy Żydzi „żądali znaku”, a gdy uzdrawiał chorych i wskrzeszał zmarłych, oni twierdzili, że czyni to mocą Belzebuba.** **Powodem, dla którego nie zdziałał żadnego cudu w Nazarecie, był brak ludzi gotowych zaufać Jego Słowu.** **Żydzi byli przekonani, że Mesjasz przed pojawieniem się będzie się ukrywał, a w Nazarecie znali jego rodzinę.** **Tylko dlatego nie ufali Mu mimo podziwu dla Jego nauki.** (dp)